

16.01.2023

Група № 14

Урок № 28

Тема уроку: «Наголос. Нормативний наголос. Основні правила наголошування слів.

Варіантне наголошування слів в українській мові. Діалектний наголос.

Словорозрізнявальний наголос. Форморозрізнявальний наголос. Складні випадки наголошування слів»

Мета уроку (формування компетенцій): предметні: знання учнів про орфоепію та орфоепічні норми української мови; уявлення здобувачів освіти про особливості наголосу, орфографічні навички); ключові: уміння вчитися: логічне мислення, пам'ять, уміння виділяти головне; збагачення словникового запасу учнів; комунікативні: навички роботи в групах і парах; інформаційні: уміння користуватися орфоепічними словниками, навички роботи з текстами; уміння узагальнювати матеріал у вигляді опорної таблиці; загальнокультурні: відповідальне ставлення до вивчення української мови.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте § 26-27 у базовому підручнику: Українська мова (рівень стандарту): підручник для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2018. – 208 с.

2. Перегляньте відео до уроку на YouTube:

https://www.youtube.com/watch?v=CYNHtuRWRQo&ab_channel

3. Законспекуйте матеріал до уроку (ОСНОВНЕ):

Наголос у словах української мови є властивістю частини слова –

складу. Наголос вказує на склад, який виділяється під час вимови слова.

Дуже часто у людей виникають проблеми з правильним уживанням наголосу, бо часто в процесі спілкування ми чуємо неправильний наголос слів, а згодом і самі починаємо вимовляти деякі слова неправильно.

Наголос у словах української мови складно правильно визначити, бо він не тільки може припадати на будь-який склад, але йому також властива рухомість –можлива зміна наголосу при відмінюванні слова. Ситуацію також ускладнює

відсутність чітких правил щодо формування наголосу та велика кількість винятків.

Проте наголос – одна з тем на ЗНО з української мови та літератури, тому нам необхідно знати ключові випадки утворення наголосу та основні винятки. Винятки треба просто запам'ятати!

Спочатку розберемо принципи наголошування за частинами мови.

Основні принципи наголошування іменників

1. У більшості випадків іменники множини мають наголос на закінченні: наприклад, загадки, огірки.

2. У більшості іменників жіночого роду із суфіксом -к при утворенні множини наголос переходить у закінчення: наприклад, тарілка – тарілки, книжка – книжки,

АЛЕ: сусідка – сусідки.

3. Іменники, що утворилися від дієслів, мають більше ніж два склади та закінчуються на -ання, частіше всього мають наголошений суфікс: наприклад, читання, завдання. АЛЕ: бігання, нехтування.

4. В іншомовних словах, що позначають міри довжин, зазвичай наголос падає на -метр: наприклад, сантиметр, міліметр, дециметр. АЛЕ в назвах пристроїв – поінакшому: термометр, барометр.

Основні принципи наголошування прикметників

1. Суфікс прикметників -еньк-, що позначає пестливість, завжди є наголошеним: наприклад, маленький, чорненький, гарненький.

2. У більшості випадків, коли прикметник має два склади, наголос падає на другий склад (тобто на закінчення): наприклад, дзвінкий, новий, тонкий, котрий.

Основні принципи наголошування дієслів

1. Правила наголошування дієслова «бути» наступні: в теперішньому часі - бути, будемо, проте в минулому часі: була, було, були.

2. Багато дієслів мають наголос на останньому складі: наприклад, нести, везти, мести.

3. Дієслова із закінченнями -емо, -имо, -ете, -ите мають наголос на останній

літері: наприклад, веземо, ідемо, підете. АЛЕ: будемо, гуркочемо, залишите.

4. Інфінітив -ти: навестИ, віднестИ

Основні принципи наголошування числівників

1. У числівниках, що закінчуються на –десят, наголос припадає на останній склад: наприклад, п’ятдесят, сімдесят.

2. У числівниках, що закінчуються на –адцять, наголошений передостанній склад: наприклад, дванадцять, вісімнадцять.

У деяких словах, які будуть на ЗНО, наголос не піддається правилам, його потрібно тільки запам’ятати.

асиметрІя

борОдавка

бюлетЕнь

вимОга

вимОва

вИпадок

вітчИм

граблІ

горошИна

грОшей

дІтьми

довІдник

дочкА (але дОнька)

заіржАвіти

зубОжіти (зубОжілий, зубОжіння)

діалОг

каталОг

квартАл

кропивА

кУрятина

мАркетинг

ненАвидіти (ненАвисть, ненАвисний)

одноразОвий

Олень

отАман

перЕпис

псевдонІм

рАзом

серЕдина

симетрІя

спИна

фартУх

фенОмен

цемЕнт

цЕнтнер

чорнОслив

Запам'ятати також потрібно слова з подвійним наголосом:

пОмИлка, зАвждИ, назАвждИ, правОпИсний, прОстИЙ, слІзьмИ, рОзбІр,
АлфавІт, веснЯНИЙ, доповІдач, зАвждИ, дОговОру, жАлібНИЙ, м 'Я'зовИЙ,
пЕрвІсний, перЕстАрок, пОмИлка, прОстИЙ, тАкОж.

Розуміємо, що наголос – тема не з легких, тут потрібно мати відмінну пам'ять.

Тому надаємо вам декілька порад по запам'ятовуванню наголосу в словах:

1. Багато-багато разів перечитайте слова! Скоро ваш мозок запам'ятає їх та буде видавати «на автоматі». Тільки читати вголос!
2. Пограйте у картки: з одного боку картки напиши слово без виділення наголосу, а з іншого – з виділенням наголошеного складу. Поки робитимеш картки, вже багато запам'ятаєш!
3. Ті слова, що ніяк не можеш запам'ятати, напиши на папірцях та приклей

вдома на місця, куди часто дивишся – наприклад, на холодильник.

4. Слова з наголосом, що ти запам'ятав, намагайся застосовувати в мовленні якомога частіше, щоб це відклалося в твоїй пам'яті.

4. Виконайте вправи 2, 7 до § 26-27 з підручника О. Авраменка для 10 кл.

Вивчити наголоси!!!(ЗНО)

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту tanita.yar2018@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.